

CIBG
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Medicinale Cannabis

Informatiebrochure voor artsen en apothekers

Inhoudsopgave

Inleiding	02
Wat is medicinale cannabis?	03
Toepassing van medicinale cannabis	05
Dosering en gebruik	08
Instructies voor gebruik en dosering	10
Bijwerkingen	12
Interacties en contra-indicaties	14
Medicinale cannabis in het buitenland	15
Vergoeding	15
Cannabis op internet en social media	16
Tips en aandachtspunten	17
Communicatie met de patiënt	18
Meer weten?	19

Inleiding

Sinds september 2003 kunnen artsen cannabis voor mediceaal gebruik aan patiënten voorschrijven en mogen apothekers het op recept afleveren. Hiermee is het gebruik van cannabis op medische indicatie en onder begeleiding van arts en apotheker mogelijk gemaakt. De levering en productie van de medicinale cannabis valt onder de verantwoordelijkheid van het Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC).

Goede begeleiding van patiënten die starten met het gebruik van medicinale cannabis is belangrijk vanwege het verschil in werking per patiënt. Maar ook vanwege de ongebruikelijke manier van toedienen en het feit dat de dosis ingesteld moet worden op geleide van vermindering van de klachten en het optreden van bijwerkingen. In 'Communicatie met de patiënt' komen de belangrijkste zaken aan bod waarover u de patiënt zou moeten informeren om medicinale cannabis op een verantwoorde manier te gebruiken.

Wat is medicinale cannabis?

Medicinale cannabis, of nauwkeuriger gezegd Cannabis flos, bestaat uit de gedroogde bloemtoppen van de vrouwelijke plant van *Cannabis sativa* L. (hennepplant). Er wordt een onderverdeling gemaakt in cannabis sativa- en cannabis indicasoorten. Cannabis bevat meerdere werkzame bestanddelen, waaronder stoffen die gerekend worden tot de cannabinoïden, zoals delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) en cannabidiol (CBD). De samenstelling bepaalt de werking en de bijwerkingen van de cannabis. De cannabis die via de apotheek verstrekt wordt, is een gestandaardiseerd product dat voldoet aan hoge kwaliteitseisen. Deze cannabis is bedoeld als geneesmiddel, daarom spreken we over medicinale cannabis.

Beschikbare soorten medicinale cannabis

Het BMC levert verschillende soorten medicinale cannabis. Deze verschillen van elkaar in samenstelling en sterkte, en daarmee ook in werking. Welke soort voor welke aandoening en voor welke patiënt de beste keus is, bepaalt u als voorschrijvende arts in overleg met de patiënt. U kunt hiervoor ook advies vragen bij het BMC.

In de apotheek zijn vijf soorten verkrijgbaar: Bedrocan®, Bedrobinol®, Bediol®, Bedica® en Bedrolite®, elk met een eigen samenstelling en sterkte (zie tabel). Bedica® is als enige een cannabis indicasoort en heeft door een andere samenstelling een iets andere werking dan bijvoorbeeld Bedrobinol®. Welke soort de voorkeur heeft, is zowel afhankelijk van de indicatie als van de toedieningsvorm (zie 'Toepassingen per soort').

Soort	Gehalte dronabinol (THC)	Gehalte cannabidiol (CBD)
Bedrocan®	ca. 22%	< 1%
Bedrobinol®	ca. 13,5%	< 1%
Bediol®	ca. 6,3%	ca. 8%
Bedica®	ca. 14%	< 1%
Bedrolite®	< 1 %	ca. 9%

Bedrocan® en Bedrobinol® zijn in de vorm van gedroogde bloemtoppen (flos) beschikbaar. Bij Bediol®, Bedrolite® en Bedica® zijn de bloemtoppen vermalen (granulaat). Het granulaat is gemakkelijker te doseren en verhoogt daardoor het gebruiksgemak voor de patiënt.

Zowel bij gebruik van een verdamper als bij het zetten van thee maakt het niet uit of de patiënt gegrannuleerde of niet-gegrannuleerde medicinale cannabis gebruikt.

Kwaliteit

De cannabis van het BMC wordt onder gestandaardiseerde omstandigheden geteeld. Hierdoor heeft medicinale cannabis een constante samenstelling. Het wordt getest op de afwezigheid van schimmels, bacteriën, pesticiden, zware metalen en andere ongewenste toevoegingen. Deze kwaliteitseisen zijn opgenomen in de monografie 'Cannabis flos', opgesteld door een gecertificeerd bedrijf in samenwerking met het BMC.

Toepassing van medicinale cannabis

Cannabisreceptoren

Er zijn verschillende typen cannabinoïdreceptoren geïdentificeerd: CB1 en CB2 zijn de meest bekende. De CB1-receptor komt vooral voor in het centrale zenuwstelsel. Receptoren van dit type zijn met name verantwoordelijk voor de pijnmodulatie en het anti-emetisch effect, maar oefenen ook hun werking uit op onder meer het geheugen en de motoriek.

De CB2-receptor komt vooral perifeer voor, met name op cellen van het immuunsysteem (vooral in de milt), en is daarmee verantwoordelijk voor de immunologische effecten van cannabinoïden. THC werkt op beide typen receptoren.

Indicaties

Er zijn wetenschappelijke gegevens beschikbaar die aanwijzingen geven dat medicinale cannabis werkzaam kan zijn bij:

- aandoeningen met spasticiteit in combinatie met pijn (multiple sclerose (MS), ruggenmergschade);
- chronische pijn (met name van neurogene aard);
- misselijkheid en braken (bij chemotherapie of radiotherapie bij kanker, bij hiv-combinatietherapie en bij medicatie bij een hepatitis C-infectie);
- palliatieve behandeling van kanker en aids (voor opwekken eetlust en verminderen van pijn, misselijkheid en gewichtsverlies);
- syndroom van Gilles de la Tourette;
- therapieresistent glaucoom;
- epilepsie of epilepsiesyndromen (ook bij kinderen).

Ervaringen van patiënten en artsen wijzen ook op mogelijk klinische effectiviteit van medicinale cannabis bij aandoeningen zoals Morbus Crohn, colitis ulcerosa, jeuk, migraine, reumatische aandoeningen, ADHD, PTSS, onrust bij Morbus Alzheimer en hersentrauma. Ook bij andere ziektebeelden wordt werkzaamheid beschreven.

Op de website www.cannabis-med.org van de International Association for Cannabinoid Medicine (IACM) vindt u een database met wetenschappelijke onderzoeken die betrekking hebben op cannabis en de therapeutische waarde ervan bij verschillende aandoeningen.

Medicinale cannabis van het BMC is geen geregistreerd geneesmiddel. Behandeling met medicinale cannabis komt in aanmerking als de gangbare behandelingen en geregistreerde geneesmiddelen niet voldoende helpen of te veel bijwerkingen geven.

Voor zover bekend speelt medicinale cannabis geen rol bij de genezing van de genoemde aandoeningen, maar kan het wel de klachten van de aandoeningen verminderen. Ook kan medicinale cannabis de doseringen en bijwerkingen van andere medicatie verminderen. Het is aan de arts om te bepalen in welke situatie en bij welke aandoening medicinale cannabis een geschikte keuze is voor een patiënt. Een arts is daarbij niet gebonden aan de lijst met aandoeningen zoals hierboven vermeld.

Toepassingen per soort

Bediol® is een goede eerste keuze als de patiënt onervaren is met het gebruik van cannabis. Het bijwerkingenprofiel is namelijk mild van aard. Bij onvoldoende effect komt een andere soort met bijvoorbeeld een hoger THC-gehalte in aanmerking. Ook kunnen verschillende soorten worden gecombineerd.

Cannabis met voornamelijk THC (zoals Bedrocan® en Bedrobinol®) heeft de voorkeur bij symptomen zoals weinig eetlust, vermagering en braken, anorexie, cachexie en emesis en bij aandoeningen zoals het syndroom van Gilles de la Tourette en therapieresistent glaucoom. In de vorm van thee kunnen deze soorten ook een anti-inflammatoire werking geven.

Cannabis met naast THC ook CBD (zoals Bediol®) blijkt goed te werken bij pijnklachten - met en zonder spasmen - bij patiënten met MS. Dit geldt ook voor andere ziektebeelden met spasmen en afwijkende spieractiviteit. CBD vermindert de mogelijke centrale bijwerkingen van THC en heeft anti-inflammatoire eigenschappen. Een product met CBD kan daardoor ook bij inflammatoire aandoeningen een beter effect geven.

Bedica® – een cannabis indicasoort - heeft naast de bekende effecten van cannabis zoals vermindering van pijn, een sterke ontspannende werking op lichaam en geest. Dit kan voor patiënten die last hebben van onrust, slapeloosheid of spasmen een geschikte keuze zijn.

Bedrolite® bevat minder dan 1 procent THC en heeft hierdoor geen psychoactieve eigenschappen. Er zijn aanwijzingen dat CBD werkzaam kan zijn bij vormen van epilepsie en epilepsiesyndromen.

Dosering en gebruik

De patiënt kan medicinale cannabis gebruiken in de vorm van thee of door inhalatie na verdamping. Het roken van cannabis raden wij af wegens schadelijkheid voor de gezondheid. Inhaleren met een betrouwbare verdamper is wel een geschikte toedieningsvorm.

De werkzame bestanddelen van cannabis komen als zuren voor in de plant. Het is daarom belangrijk dat de patiënt cannabis verhit voor gebruik (zie 'Instructies voor gebruik en dosering'). De zuren worden dan omgezet in de therapeutisch werkzame neutrale stoffen.

Gebruik

De wijze van gebruik bepaalt de opname van cannabinoïden in het lichaam. Onderstaande tabel geeft belangrijke farmacokinetische verschillen tussen inhalatie en orale toediening van cannabis bij één toediening.

	Inhalatie	Oraal
Opname	< 5 minuten	30 tot 90 minuten
Maximaal effect	< 15 minuten	na 2 tot 3 uur
Werkingsduur	3 tot 4 uur	4 tot 8 uur

Het bereiken van een steady state situatie en daarmee het maximale effect bij herhaalde toediening duurt een tot twee weken. Wij adviseren de patiënt om dagelijks een gelijke dosis cannabis op een vast tijdstip te gebruiken. De werkzaamheid van de toegepaste dosering kunt u als arts dan - samen met uw patiënt - na een of twee weken beoordelen en eventueel bijstellen.

Dosering

De absorptie van de actieve bestanddelen van cannabis en daarmee de dosering is sterk individueel bepaald. Bij inhalatie hangt dit onder andere af van de mate van verhitting van de cannabis, de inhalatietechniek, het aantal inhalaties, de wachttijd tussen de inhalaties en de longcapaciteit. Bij orale inname in de vorm van thee is

sprake van een langzame en variabele absorptie. Het effect treedt trager op dan bij inhalatie. Gelijktijdige inname van vetrijk voedsel kan de opname van de werkzame stoffen verbeteren.

U dient als arts de benodigde hoeveelheid cannabis per dag en de te gebruiken soort individueel te bepalen. Start met een lage dosering om de kans op (psychische) bijwerkingen te minimaliseren. Op geleide van de klachten kunt u de dosering vervolgens langzaam verhogen. Er is geen maximale dosering vastgesteld. Bij onvoldoende resultaat kunt u de dosering blijven verhogen. De dosering kan daardoor variëren van 1 kopje thee per week tot meerdere kopjes per dag. Voor de meeste patiënten zal de effectieve dosis lager zijn dan de doseringen waarbij (psychische) bijwerkingen optreden.

Instructies voor gebruik en dosering

Als thee

- Breng 500 ml (0,5 liter) water afgedekt aan de kook.
- Voeg 0,5 gram (ongeveer 2 theelepels of 1 maatschepje) medicinale cannabis toe.
- Draai het vuur zacht en laat de thee nog 15 minuten zachtjes doorkoken met de deksel op de pan.
- Neem de thee van het vuur en zeef de thee.
- Bewaar de thee in een thermoskan als de patiënt deze nog op dezelfde dag wil drinken.

Als de patiënt thee voor een aantal dagen wil zetten, adviseer dan om 1 gram (ongeveer 4 theelepels of 2 maatschepjes) medicinale cannabis per liter water te gebruiken. Na de bereiding - zoals hierboven beschreven - voegt de patiënt een zakje of theelepel koffiemelkpoeder toe aan de nog warme thee. Na afkoelen is de thee een aantal dagen houdbaar in de koelkast. Koffiemelkpoeder voorkomt dat de werkzame stoffen in de thee na het afkoelen gaan plakken aan de binnenkant van de theekan of mok waardoor de thee minder werkzaam wordt.

Als de patiënt thee uit de koelkast wil gebruiken, mag hij deze weer opwarmen. Ook mag de patiënt suiker, siroop of honing toevoegen om de smaak te verbeteren.

Dosering:

De patiënt start met het drinken van 1 kop (0,2 liter) thee 's avonds. Als de patiënt na een tot twee weken een onbevredigend resultaat heeft, dan kan hij – in overleg met u als arts - 's ochtends een extra kop (0,2 liter) thee drinken.

Het gebruik van thee is een goede optie om mee te starten als de patiënt (nog) niet wil inhaleren. Geeft de thee onvoldoende verlichting van de klachten, dan kan de patiënt – samen met u als arts - inhalatie van medicinale cannabis overwegen. Inhalatie werkt sneller en effectiever dan thee en de juiste dosering is makkelijker te bepalen.

Inhalatie

Gebruik voor de inhalatie van medicinale cannabis een betrouwbare verdamper. Informatie hierover kunt u opvragen bij uw apotheek, of kijk op onze website www.cannabisbureau.nl.

Dosering:

- Plaats de eerste keren ongeveer 200 mg (1 theelepel of 1/2 maatschepje) medicinale cannabis in de verdamper.
- Verhit de cannabis en inhaleer daarna een keer.
- Wacht 5 tot 15 minuten voor een volgende inhalatie.
- Herhaal dit enkele keren - inclusief wachten tussen twee inhalaties - tot het gewenste effect is bereikt of tot (psychische) bijwerkingen optreden. Doe dit in het begin een of twee keer per dag.
- Het is belangrijk dat de dosering langzaam wordt verhoogd, in overleg met de arts. De dosering van de cannabis kan sterk variëren tussen individuele patiënten.

In de praktijk blijkt dat patiënten medicinale cannabis die eerder gebruikt is in een verdamper, nog een keer kunnen gebruiken. Er komen bij verhitting dan nog steeds werkzame stoffen vrij.

Het roken van cannabis - zowel met als zonder tabak – raden wij af. Ook raden wij het gebruik van een waterpijp af omdat de patiënt ook daarbij schadelijke stoffen inhaleert.

Olie

Medicinale cannabis is ook als olie beschikbaar. Er zijn verschillende apotheken in Nederland die olie bereiden uit de medicinale cannabis van het BMC. Deze cannabisolie is gestandaardiseerd. De patiënt gebruikt het sublinguaal. Links naar de verschillende olie bereidende apotheken zijn te vinden op **de website van het BMC**.

Bijwerkingen

Patiënten blijken medicinale cannabis in het algemeen goed te verdragen. Bijwerkingen treden vooral op bij hoge doseringen of in combinatie met een middel dat de bijwerkingen versterkt (bijvoorbeeld alcohol). Ze verdwijnen meestal binnen enkele uren na het gebruik. Lage doseringen van medicinale cannabis zijn vaak voldoende. Bijwerkingen komen daarom relatief weinig voor.

Medicinale cannabis kan psychische bijwerkingen geven, die sterk kunnen verschillen. Ze hangen af van de hoeveelheid cannabis, de wijze van gebruik, de ervaring van de gebruiker en de persoonlijke gesteldheid. Denk hierbij aan de stemming op het moment van gebruik en de mate waarin de patiënt openstaat voor de effecten. In zeldzame gevallen kan medicinale cannabis een psychotische reactie uitlokken. Deze kenmerkt zich door wanen en hallucinaties. Er bestaat een relatie tussen cannabisgebruik en schizofrenie, een genetisch predispositie blijkt hierin een rol te spelen.

Bij hoge doseringen kan de patiënt ‘high’ worden. Dit is een gevoel van euforie dat langzaam verandert in een tevreden gevoel van kalmte en rust. Andere mogelijke bijwerkingen zijn ontspanning, lachbuien, honger, grotere gevoeligheid voor gewaarwordingen zoals kleuren en muziek, loomheid en een verstoorde beleving van tijd en ruimte. Ook kan het reactievermogen verminderd zijn. Na inhalatie kan dit met name de eerste twee uur na inname optreden, bij orale toediening de eerste vier uur na inname.

Een veranderde waarneming kan bij de patiënt gevoelens van angst, paniek en verwarring oproepen. En bij patiënten die zich al niet prettig voelen vóór het gebruik, kan de negatieve stemming verergeren. Ook zijn rusteloosheid en slapeloosheid gerapporteerd.

Lichamelijke bijwerkingen van medicinale cannabis zijn tachycardie, orthostatische hypotensie, hoofdpijn, duizeligheid, gevoelens van warmte of koude in handen en voeten, rode branderige ogen, spierverslapping en droge mond. Bij het roken van cannabis komt tevens irritatie van de luchtwegen voor.

Afhankelijkheid

Er zijn geen gegevens bekend over afhankelijkheid bij therapeutisch gebruik van medicinale cannabis. Naar verwachting komt afhankelijkheid nauwelijks voor als alleen sprake is van therapeutisch gebruik. Voorzichtigheid is geboden als er al eerder sprake was van afhankelijkheid.

Langdurig gebruik van hoge doseringen medicinale cannabis kan wel leiden tot afhankelijkheid. Stoppen kan dan ontwenningssverschijnselen geven, zoals milde vormen van rusteloosheid, prikkelbaarheid, slapeloosheid en misselijkheid.

Overdosering

Medicinale cannabis is zelfs bij zeer hoge doseringen niet toxisch. Een te hoge dosis kan neerslachtigheid of angstgevoelens veroorzaken, mogelijk leidend tot paniek en flauwvallen. De klachten verdwijnen meestal vanzelf na enkele uren. Zo nodig kan de arts bij overdosering een benzodiazepine (diazepam i.v.) toedienen. Bij het optreden van tachycardie kan de arts behandelen met een bètablokker (propranolol i.v.).

Interacties en contra-indicaties

Gebruik van medicinale cannabis in combinatie met andere centraal dempende stoffen - zoals alcohol, benzodiazepinen en opiaten - versterkt het versuffende effect. Medicinale cannabis werkt vaak synergistisch als het aan de gebruikte therapie wordt toegevoegd, wat kan betekenen dat de dosering van andere medicatie – bijvoorbeeld van opiaten, NSAID's of benzodiazepinen – kan worden verlaagd.

Er is vrijwel geen onderzoek naar interacties met andere geneesmiddelen. THC wordt afgebroken door de leverenzymen CYP2C9 en CYP3A4. Theoretisch kunnen interacties optreden met geneesmiddelen die de werking van deze enzymen versterken of verzwakken.

Contra-indicaties

Het gebruik van medicinale cannabis bij patiënten met aanleg voor psychotische stoornissen of onderliggende psychische problematiek moet terughoudend worden ingezet en goed worden begeleid. Wanneer deze patiënten baat hebben bij medicinale cannabis, heeft het gebruik van een product met CBD de voorkeur.

Bij patiënten met hartziekten - zoals hartritmestoornissen en angina pectoris - moet de arts hogere doseringen van medicinale cannabis vermijden. Dit vanwege de cardiale bijwerkingen (met name tachycardie). Tolerantie voor deze effecten treedt op binnen enkele dagen tot weken. Dit betekent dat de arts de dosering langzaam moet verhogen op geleide van de cardiale effecten.

Onderzoek heeft uitgewezen dat het gebruik van cannabis de ontwikkeling van de hersenen bij adolescenten kan verstoren. Bij adolescenten (tot 23 jaar) wordt daarom geadviseerd medicinale cannabis alleen te gebruiken als er een serieuze afweging tussen baten en risico's is gemaakt.

Zwangerschap en lactatie

Het gebruik van medicinale cannabis tijdens de zwangerschap en lactatie raden wij af. THC kan via de navelstreng de foetus bereiken en overgaan in de moedermelk.

Medicinale cannabis in het buitenland

Medicinale cannabis valt onder de Opiumwet. Dit houdt in dat artsen, apothekers en patiënten zich moeten houden aan bepaalde regels bij voorschrijven, afleveren en gebruik van medicinale cannabis. In Nederland zijn de regels omtrent het gebruik en het in bezit hebben van cannabis anders dan in andere landen. Als uw patiënt naar het buitenland gaat en medicinale cannabis mee wil nemen, is het verstandig dit tijdig te regelen. Meer informatie hierover kunt u vinden op de website van het CAK, www.hetcak.nl

Vergoeding

Medicinale cannabis wordt niet vergoed door zorgverzekeraars. Laat de patiënt eventueel informeren bij zijn eigen zorgverzekeraar voor vergoedingsmogelijkheden.

Cannabis op internet en social media

Gebruik van cannabis voor ziektes en klachten is populair. Steeds meer mensen kopen CBD-olie in de handverkoop bij de drogist of via internet. Maar ook de verkoop via andere kanalen groeit. Op Facebook en Instagram zijn groepen te vinden die onderling handelen in verschillende cannabisvarianten, zowel gedroogd als in de vorm van olie. De herkomst van deze producten is onbekend en de productie wordt niet gecontroleerd. Onduidelijk is wat de kwaliteit van deze producten is, wat er precies in zit, in welke hoeveelheid en of het productieproces voldoende schoon is.

De populariteit van cannabis voor ziektes en klachten zorgt ook voor veel vragen op internet. In discussiegroepen, op YouTube filmpjes en op sommige websites worden veel vragen gesteld door patiënten. De vragen worden beantwoord door mensen die zichzelf als expert presenteren, maar die meestal geen medische of farmaceutische achtergrond hebben. De adviezen zijn in het algemeen niet gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Vaak hebben de websites ook een commercieel doel, namelijk het verkopen van zoveel mogelijk cannabis.

Ook circuleren er verhalen dat cannabis verschillende soorten van kanker kan genezen. Het bewijs dat vormen van kanker door cannabis genezen kunnen worden, is helaas nog niet geleverd. Wel wordt wereldwijd onderzoek gedaan naar de werking van cannabisbestanddelen op tumoren. De uitkomsten daarvan zijn nog beperkt. Als uw patiënten dit toch willen proberen, dan is het belangrijk dat u hierover open het gesprek aangaat. Waak ervoor dat patiënten medicinale cannabis als volwaardig alternatief zien voor de reguliere oncologische behandelingen.

Tips en aandachtspunten

- Een veranderde waarneming kan verwarring en angst veroorzaken bij patiënten die voor het eerst medicinale cannabis gebruiken. U kunt uw patiënt adviseren om de eerste keer te gebruiken in een bekende omgeving en in het bijzijn van een bekende, die hem zo nodig gerust kan stellen.
- Medicinale cannabis met een hoog gehalte THC geeft bij inhaleren een grotere kans op psychische bijwerkingen. Om dit te vermijden kunt u bij het eerste gebruik kiezen voor een variëteit met een laag gehalte THC (zoals Bediol®) en moet u voorzichtig doseren. Ook kunt u kiezen voor orale toediening (thee). Deze toedieningsvorm is namelijk minder sterk. Maar ook voor thee geldt voorzichtig doseren.
- Bij het toevoegen van medicinale cannabis aan de medicatie van uw patiënt kan het mogelijk zijn dat u de medicatie van uw patiënt moet bijstellen. Meestal kunt u de dosering van andere middelen zoals analgetica (inclusief de opiaten) en spasmolytica verlagen bij een gelijkblijvend of verbeterd effect.
- Bij het inhaleren van medicinale cannabis dient u rekening te houden met de sterkte en samenstelling van de cannabis. Inhalatie van een dubbele dosis van een product met een laag gehalte THC blijkt namelijk niet hetzelfde effect te geven als een enkele dosis van een product met meer THC. Ook als u overgaat op een ander product moet u rekening houden met een veranderde werkzaamheid.
- Wij raden roken af. Rook van medicinale cannabis in combinatie met tabak bevat schadelijke verbrandingsproducten. Deze gezondheidsrisico's moet u afzetten tegen de ernst van de te behandelen aandoening. Inhalatie met behulp van een betrouwbare verdamer is wel een geschikte en veilige toedieningsvorm.
- De algemene veronderstelling dat een waterpijp de schadelijkheid van cannabisrook vermindert, is niet waar. Onderzoek heeft aangetoond dat de hoeveelheid schadelijke bestanddelen in de rook afneemt, maar dat de actieve bestanddelen - zoals THC en CBD - in nog grotere mate worden uitgefilterd. Uiteindelijk moet de patiënt dus zelfs meer rook inademen om een medicinaal effect te bereiken.

Communicatie met de patiënt

Bij het voorschrijven en afleveren van medicinale cannabis is het belangrijk dat u als arts en apotheker de patiënt goed begeleidt. U dient bij de voorlichting in ieder geval aandacht te schenken aan:

- De keuze van het soort cannabis.
- De te verwachten effecten en bijwerkingen.
- Advies om bij het eerste gebruik een bekende aanwezig te hebben ter geruststelling, in het geval van angst of paniek.
- Beïnvloeding van het reactievermogen.
- Versterking van het versuffende effect van andere middelen.
- Bewaarinstructies (in de originele, gesloten verpakking bij 4 – 18 °C).
- Regels over het meenemen van medicinale cannabis op vakantie.
- Vergoeding door zorgverzekeraars.

Als aanvulling op de mondelinge voorlichting kunt u gebruik maken van schriftelijk voorlichtingsmateriaal. Het BMC en Instituut Verantwoord Medicijngebruik hebben ook een gezamenlijke informatiefolder voor patiënten beschikbaar met bovengenoemde informatie.

Meer weten?

Als u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met het Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC) van het CIBG, Ministerie van VWS in Den Haag. Het BMC is het nationale cannabisbureau. Dit bureau heeft onder andere als taken het (1) verzorgen van de levering, (2) het waarborgen van de kwaliteit van medicinale cannabis en (3) informatievoorziening. Het BMC werkt hierbij samen met verschillende partners in Nederland en onderhoudt goede contacten met soortgelijke initiatieven in het buitenland. Op de website van het BMC (www.cannabisbureau.nl) vindt u antwoorden op de meest gestelde vragen over medicinaal gebruik van cannabis.

Het IVM heeft in opdracht van het BMC een themajournaal 'medicinale cannabis' ontwikkeld met informatie voor zorgverleners over het begeleiden van patiënten die medicinale cannabis (willen gaan) gebruiken (www.medicijngebruik.nl).

Relevante websites

- Bureau voor Medicinale Cannabis (BMC): www.cannabisbureau.nl
- Instituut Verantwoord medicijngebruik: www.medicijngebruik.nl
- CIBG, Ministerie van VWS: www.cibg.nl
- KNMP Kennisbank: voor meer informatie zie www.knmp.nl
- International Association for Cannabinoids as Medicine: www.cannabis-med.org

Deze brochure is een uitgave van Instituut
Verantwoord Medicijngebruik en het Bureau voor
Medicinale Cannabis (BMC) van het CIBG, ministerie
van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Postadres

Postbus 16114

2500 BC Den Haag

T (070) 340 5113

E info@cannabisbureau.nl

© Ministerie van VWS en Instituut Verantwoord
Medicijngebruik, herziene versie, oktober 2018